

Opinie - Atropa. De wraak van de vrede (12.5.08)

Een dag na zijn aantreden als hoogste militair van Nederland kreeg Peter van Uhm zelf het bericht uit Afghanistan dat zijn zoon Dennis (23 was gedood in Uruzgan, door een bermbom. Met hem sierf ook soldaat Mark Schouwink (22) en raakten korporaal Roger Hack (25) en soldaat Toninho Norden zwaargewond (18/4/2008).

De gevoelens van medeleven met de pijn van de families hebben de vragen over wat in Afghanistan gebeurt, doen verstommen. De verantwoordelijken reageerden zoals te verwachten met aangepast taalgebruik. Jan Peter Balkenende zegt diep geraakt te zijn. "De Taliban probeert de vrede en veiligheid door middel van dit laffe middel te dwarsbomen." Een laf middel, alsof een vliegtuigbom of een artilleriegranaat een sportieve en toegelaten middelen zouden zijn.

Belangrijker was nog de reactie van de vader: wij moeten doorgaan met onze expeditie in Afghanistan omdat anders de offers nutteloos zijn geweest. Opnieuw werd verwezen naar de hulp van de VS in 1944. Uiteraard niet naar de expedities van Leopold II in Congo of latere missies zoals in Vietnam.

Over dit selectieve gebruik van historische feiten gaat een interessant toneelstuk **Atropa** -in Antwerpen. Tom Lanoye en Guy Cassiers herwerkten de bekende Griekse tragedies. Ze concentreerden zich daarbij op Agamemnon, de Griekse opperbevelhebber, en de vrouwen die hij tot slachtoffer maakt. Zijn beeldschone schoonzus Helena, in wie hij het excuus vindt om een oorlog te beginnen. Zijn dochter Ifigeneia die hij offert voor goede wind om uit te varen. Zijn vrouw Klytāimnestra naar wie hij niet wil luisteren. En tot slot de Trojaanse vrouwen (koningin Hecabe, haar dochter Cassandra en haar schoondochter Andromache) wier mannen, broers en zonen hij doodt. In een onverwacht en krachtig nieuw einde confronteren al deze vrouwen Agamemnon met het ultieme failliet van zijn macht.

Hoewel letterlijk gebaseerd op speeches van George W. Bush en Donald Rumsfeld, klinken Agamemnons argumenten tijdloos: de logique de guerre is van alle tijden. De val van Troje, dat in de Oudheid bekend stond als 'de Stad van de Torens', staat zowel voor de aanslag op Manhattan als de bombardementen op Bagdad en Basra. Maar de oorlogslogica van Agamemnon wordt in Atropa ondermijnd door fragmenten uit de weblog van Riverbend, een jonge Iraakse vrouw die een dagboek bijhield vanaf het ogenblik dat president Bush de oorlog in Irak ten einde verklaarde. De klassieke alexandrijnen waarin Tom Lanoye zijn versie geeft van de Trojaanse oorlog, worden afgewisseld met het nuchtere proza van een dagboek dat het dagelijkse (over)leven beschrijft in een door geweld geteisterde stad.

Zo geeft Atropa een stem aan slachtoffers van oorlogsgeweld, maar legt het voorbij ieder medelijden of gemakkelijk sentiment ook de eeuwenoude, onverwoestbare gedachtegang bloot van de oorlog zelf:

***" De vraag is dus niet f we kunnen winnen, maar
Of wij de wil vertonen te volharden t t
We winnen. En dat zullen wij. Omdat wij nooit
De lessen der geschiedenis vergeten zijn:
De waanzin ligt in weg te kijken van gevaar,
In plaats van het te pletten als het klein genoeg is.
Mogen de goden uw geliefden en familie***

***Met voorspoed zegenen, met kracht. Mogen ook zij
Volharden in het blijvend zegenen van ons,
en van ons wonderlijk uitzonderlijke land."***

(Agamemnon in Atropa. De wraak van de vrede)

De tekst komt haast woordelijk overeen met die van vader Peter van Uhm tijdens zijn persconferentie na de dood van zijn zoon.

Eduard Kusters